

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 29. 12. 2019

Število objav: 3

Internet: 3

Spremljane teme:

Inženirska ...: 0

Inženirska ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 0

Zakon ... načrtovanju: 0

Zakon ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih ...: 0

Svetovni ... 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 3

Internet	Naslov	Število hitrorastočih podjetij lani večje za skoraj petino		
Zaporedna št. 1	Medij	Sta.si, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Slovensko gospodarstvo; 28. 12. 2019		
Stran v zbirki: 3	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...V industriji, gradbeništvu in poslovnih storitvah je v Sloveniji lani delovalo 1147 podjetij s hitro rastjo števila zaposlenih, kar je 18 odstotkov več kot leta 2017. Število teh...			

Internet	Naslov	2010-2019 v Sloveniji: Naše izgubljeno desetletje		
Zaporedna št. 2	Medij	Vecer.com, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 28. 12. 2019		
Stran v zbirki: 30	Avtor	Uroš Esih		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zaposlovala 60 tisoč ljudi, medtem ko jih je bilo leta 2013 le še dobrih 30 tisoč. Večina tistih, ki so gradbeništvo zavozili, pa si je poiskala dobro plačane službe pri tuji konkurenci. Desetletje je trajalo, da se je slovensko gradbeništvo pobralo. Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri...			

Internet	Naslov	2010-2019 v Sloveniji: Naše izgubljeno desetletje		
Zaporedna št. 3	Medij	Vecerkoroska.com, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 28. 12. 2019		
Stran v zbirki: 40	Avtor	Uroš Esih		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zaposlovala 60 tisoč ljudi, medtem ko jih je bilo leta 2013 le še dobrih 30 tisoč. Večina tistih, ki so gradbeništvo zavozili, pa si je poiskala dobro plačane službe pri tuji konkurenci. Desetletje je trajalo, da se je slovensko gradbeništvo pobralo. Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri je s pomočjo Evropske komisije leta 2013 naplavilo...			

Število hitrorastočih podjetij lani večje za skoraj petino

V industriji, **gradbeništvu** in poslovnih storitvah je v Sloveniji lani delovalo 1147 podjetij s hitro rastjo števila zaposlenih, kar je 18 odstotkov več kot leta 2017. Število teh podjetij se je najbolj povečalo v **gradbeništvu**, kažejo ta teden objavljeni podatki državnega statističnega urada.

V **gradbeništvu** se je število hitrorastočih podjetij povečal za 58, v predelovalnih dejavnostih za 32, v dejavnosti trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil pa za 29.

Tri četrtine hitrorastočih podjetij je lani glede na svojo dejavnost spadala v predelovalne dejavnosti, trgovino, vzdrževanje in popravila motornih vozil, dejavnosti prometa in skladiščenja ter **gradbeništvu**.

Med hitrorastočimi podjetji je bilo 7,8 odstotka oz. 90 podjetij mlajših od pet let.

Vsa hitrorastoča podjetja so lani zaposlovala skupno 78.108 oseb, kar je 13,3 odstotka več kot leto prej. Število zaposlenih se je v teh podjetjih najbolj povečalo v predelovalnih dejavnostih (za 8272).

Največ oseb so zaposlovala hitrorastoča podjetja v predelovalnih dejavnostih (45,4 odstotka). Sledila so hitrorastoča podjetja v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih ter hitrorastoča podjetja v dejavnosti prometa in skladiščenja (v obeh primerih 11,3 odstotka oseb). Hitrorastoče podjetje je lani zaposlovalo povprečno 68 oseb.

Med vsemi podjetji z vsaj desetimi zaposlenimi v industriji, **gradbeništvu** in poslovnih storitvah je bilo lani približno 15 odstotkov hitrorastočih podjetij, kar je za dve odstotni točki več kot leta 2017. Zaposlovala so skoraj 18 odstotkov tistih, ki so bili zaposleni v podjetjih z vsaj desetimi zaposlenimi.

2010-2019 v Sloveniji: Naše izgubljeno desetletje

ODPRI GALERIJO

Desetletje so zaznamovali največji državljanski protesti po osamosvojitvi. Na fotografiji je prizor s tretje mariborske vstaje na Trgu svobode.

ANDREJ PETELINŠEK

Uroš Esih, Elizabeta Planinšič, Gordana Possnig, Petra Vidali, Borut

Planinšič, Srečko Klapš, Rok Kajzer

28.12.2019, 04.40

Nestabilen politični prostor, protesti, novi obrazi, tektonski premiki v gospodarstvu, arbitražna saga, populizem, naravne katastrofe in - sijajne zgodbe.

Zdi se, kot da je za nami izgubljeno desetletje, a ne na vseh področjih. Če bi žaromete usmerili samo na športno področje, bi dobili povsem drugačno sliko od tiste, ki je bila stalnica na političnem področju. Zadnja vlada, denimo, ki je svoj mandat zaključila redno, je bila prva vlada Janeza Janše leta 2008. Od takrat naprej nobeni ni uspelo pripeljati svojega mandata do konca. In precejšnje vprašanje je, ali bo to uspelo tudi vladi

Marjana Šarca, ki je povrh vsega prva manjšinska vlada. Po času debelih krav, ki se je zaključil s prvim mandatom Janševe vlade, je nastopilo krizno obdobje, ki ga je vlada Boruta Pahorja podcenila, vsekakor pa je prepozno reagirala s protikriznimi ukrepi. Kot rešitelj je Pahorja po tem, ko se je izkazalo, da zmagovalec volitev leta 2011 Zoran Janković ne zna šteti, zamenjal Janez Janša. Njegovo drugo vlado si bomo zapolnili predvsem po zloglasnem ZUJF-u, ki je breme protikriznih ukrepov naprtil predvsem uslužbencem javnega sektorja in najranljivejšim socialnim kategorijam v družbi. Drugo Janševo vlado je posledično odneslo ulično nezadovoljstvo državljanov, izraženo v seriji vseslovenskih ljudskih vstaj, ki jih je podžgalo poročilo KPK, ki jo je takrat vodil kasnejši pravosodni minister Zoran Klemenčič, o premoženjskem stanju Janše in Jankovića.

*Fenomen novih obrazov je hitro
pokvarljivo blago*

Za Janšo je prišel premierski trenutek Alenke Bratušek, ki trdi, da je skupaj s takratnim finančnim ministrom Urošem Čuferjem in guvernerjem Banke Slovenije Boštjanom Jazbecem, tako imenovano slovensko trojko, Slovenijo rešila pred evropsko trojko in bankrotom. V že bolj finančno stabiliziranih časih je slovenske volivce leta 2014 z rekordno zmago prepričal Miro Cerar, najuspešnejši novi obraz slovenske politike. A ker je fenomen novih obrazov ob vedno bolj šibkih ter vsebinsko in ideološko izvotljenih političnih strankah hitro pokvarljivo blago, je Cerarja lani zamenjal Marjan Šarec, ki je na parlamentarnih volitvah unovčil kapital s predsedniških volitev, ko je skoraj premagal Boruta Pahorja, politika, ki je najbolj zaznamoval minulo politično desetletje v Sloveniji.

Državlanski protesti

"Tukaj nisem zaradi sebe, sem stara. Tukaj sem zaradi svojih vnukov, ki ne smejo živeti v korumpirani državi," je na tretji mariborski vstaji dejala upokojena bančna uslužbenka. Vstaje so postale zbledel spomin, upokojenki se želje niso izpolnile,

saj sprememb ni bilo, še posebno v Mariboru, žarišču upora proti pokvarjeni politiki, ne. Mariborčani so sicer odstavili župana Franca Kanglerja, ki je dobil metodološko podobnega naslednika - Andreja Fištravca. Ne glede na to pa je Maribor sprožil val protestov po državi. Oblast pod vodstvom Janeza Janše se je odzvala avtoritarno: če nas boste poskušali odstaviti, boste goltali solzivec, po vas bo padalo s gumijevkami, preletavali vas bodo helikopterji, uporabili bomo vodni top ... Vse to se je dogajalo, ker je bil strah politike, ko je začelo vreti v Mariboru in je postalo jasno, da lahko nezadovoljni državljani odstavijo politike, neizmeren. Kdo bo naslednji? Zastráševalni manever takratne politike je bil sicer deloma uspešen; največja državljanska pomlad po tisti s konca osemdesetih let in začetka devetdesetih se je kmalu, po padcu Kanglerja in potem, ko je poročilo KPK odneslo premiera Janšo, izpela. Vstajniškim gibanjem je na koncu zmanjkalo poguma, da bi k odstopu odločno pozvali ljubljanskega župana Zorana Jankovića. Večjih protestov po letu 2013 ni bilo več. To obdobje je zaznamovala tudi politična zloraba državnih organov, predvsem policije, zoper državljane in "prepoved" preiskave, kdo stoji v ozadju

diskreditacije vstaj in kdo so razbijaške skupine, ki so z grobimi napadi na policiste sabotirale mirne državljanske proteste. Policisti so neuradno pojasnjevali, da je bila v resnici napadena policija, saj so bili nasilneži, večinoma je šlo za pripadnike desnih ekstremističnih skupin, posredno povezani s takratno oblastjo, dobro pripravljene na spopad z njo.

Arbitražna saga

Brez dvoma je desetletje zaznamovala tudi najbolj odmevna saga. Pred dobrim mesecem dni je Borut Pahor praznoval deset let od svojega zdaj že antološkega vzklika 'Kako fantastičen dan!', ki mu je ušel na dan podpisa arbitražnega sporazuma, novembra leta 2009 v Stockholmu. Kako razcepljena je slovenska politična javnost okoli arbitraže, je pokazal že referendum o arbitražnem sporazumu, ki ga je Pahorjeva vlada leta 2010 za las dobila. V nadaljevanju je stekel arbitražni postopek pred ad hoc arbitražnim sodiščem v Haagu, v katerega pa je Hrvaška, ki ji je arbitražni sporazum omogočil vstop v EU, šla s figo v žepu. Politično-obveščevalsko-medijska sprega je ves mrzlično iskala način,

kako bi lahko Hrvaška izstopila iz sporazuma in postopka. Nebeško darilo je hrvaški strani ponudila kar Slovenija, saj sta slovenska agentka Simona Drenik in arbitražni sodnik iz Slovenije Jernej Sekolec prijateljsko kramljala kar po nezaščiteni telefonski liniji. Dobro izurjeni in tehnično opremljeni hrvaški obveščevalni službi SOA tako ni bila nobena težava prestreči in posneti nedovoljeno komunikacijo, hrvaški politični vrh pa je nekaj mesecev kasneje posnetke s pridom uporabil, potem ko so bili lansirani v procerkvenem in prohadezejevskem mediju, da bi prikrili prstne odtise državnih agencij. Hrvaška je izstopila iz arbitražnega postopka z izgovorom, da je arbitraža kompromitirana, sabor pa je politično enoglasno potrdil odločitev vlade, da sta nad to odločitvijo samo še modro nebo in bog. A nad Hrvaško ni samo bog, predvsem je nad njo mednarodno pravo.

Savudrija, Hrvaška. Piranski zaliv ANDREJ PETELINŠEK

Arbitražno sodišče je v vmesni sodbi povedalo, da kršitev, ki sta si jo privoščila Sekolec in Drenikova, ni bila tako huda, da ne bi nadaljevalo delo, in pred dvema letoma in pol sprejelo tudi končne razsodbe o poteku meje med državama. Ker Hrvaška zavrača njeno implementacijo, je Slovenija sprožila tožbo pred Sodiščem EU v Luksemburgu, kjer toži Hrvaško zaradi kršenja evropskega prava. Slovenija ob tožbi bridko spoznava, da je vladavina prava v EU skoraj mrtva črka na

papirju, kar je demonstrirala Evropska komisija pod vodstvom Jean-Clauda Junckerja, ki se je zaradi hrvaškega strankarskega lobiranja po evropski ljudski liniji postavil odkrito na hrvaško stran. Še bolj šokantno s pravnega vidika pa je bilo nedavno mnenje pravobranilca Sodišča EU, ki je prisluhnil zgolj hrvaškim (političnim) argumentom, slovenske (mednarodnopravne) pa je ignoriral. A največjo oviro na poti implementacije arbitražnega sporazuma predstavlja kar slovenska politika sama, ki je pri tem vprašanju močno razcepljena, stališča EPP-opozicije pa so nevarno blizu hrvaškim stališčem, da je arbitraža mrtva, državi pa bi se zato morali vrniti k bilateralnemu reševanju mejnega spora. Vsi alarmi pa bi morali goreti potem, ko je direktor Sove Rajko Kozmelj javno spregovoril o tem, da se hrvaška stran lahko zanese na petokolonaše v Sloveniji, ki Hrvaški pomagajo rušiti arbitražno razsodbo.

Kako smo prišli do varde

Za razliko od nekaterih postsocialističnih držav, predvsem Poljske in Madžarske, desničarskemu nacionalističnemu populizmu v Sloveniji ni uspel prodor na oblast. Najhujši so bili pritiski in napadi omenjenih političnih sil v času begunske krize v zimi 2015/16, ko je Slovenijo organizirano prečkalo več kot pol milijona beguncev. Bivši premier Miro Cerar, čigar vlada je na južno mejo s Hrvaško postavila skoraj 200 kilometrov rezilne žice, ki naj bi nebranjena zaustavljala migrante, se je pohvalil, da je EU na pobudo Slovenije uradno zaprla balkansko migrantsko pot. Pot, na kateri vladajo organizirane tihotapske tolpe, ki izkoriščajo mizerijo beguncev in stisko migrantov, neuradno še vedno deluje, število nezakonitih prehodov slovenske južne meje, ki odslikava nesposobnost varovanja schengenskih mej s strani Hrvaške, pa se v zadnjem obdobju povečuje.

Begunska krizo so tudi v Sloveniji izkoristile desne populistične sile za sejanje sovraštva, strahu in predsodkov. Prizor je iz Šentilja. ANDREJ PETELINŠEK

Za razliko od Bosne in Hercegovine Slovenija ni postala begunski žep, kar je kot realno možnost ves čas nakazoval, mestoma pa z njim tudi strašil del politike, ki je želel politično kapitalizirati antimigrantsko razpoloženje v državi, za katero pa se je večkrat izkazalo, ne nazadnje tudi na lanskih parlamentarnih in letošnjih evropskih volitvah, da še zdaleč ni prevladujoče. Vseeno pa je tovrstna šovinistična in desna

populistična politika – medijsko dobro ozvočena, ki jo materialno podpira tudi madžarski predsednik vlade Viktor Orban – botrovala zavržnim fenomenom varde ali vaških straž, kar kaže, da Slovenija ni imuna za regresivne politične pojave, za katere se je zdelo, da je civilizirana zgodovina že opravila z njimi.

(Raz)prodaja državne srebrnine

Zadnje gospodarsko desetletje so najprej zaznamovali propadli gradbeni baroni: zloglasni SCT-jev Ivan Zidar, Vegradova velenjska baronica Hilda Tovšak, Primorjev Dušan Črnigoj in Marjan Pinter iz mariborskega Konstruktorja ... Vsi so greli sodne klopi, nekateri med njimi tudi zaporniške celice. Vsa gradbena podjetja skupaj so leta 2008 imela za tri milijarde evrov in pol poslov in so zaposlovala 60 tisoč ljudi, medtem ko jih je bilo leta 2013 le še dobrih 30 tisoč. Večina tistih, ki so **gradbeništvo** zavozili, pa si je poiskala dobro plačane službe pri tuji konkurenci. Desetletje je trajalo, da se je slovensko **gradbeništvo** pobralo.

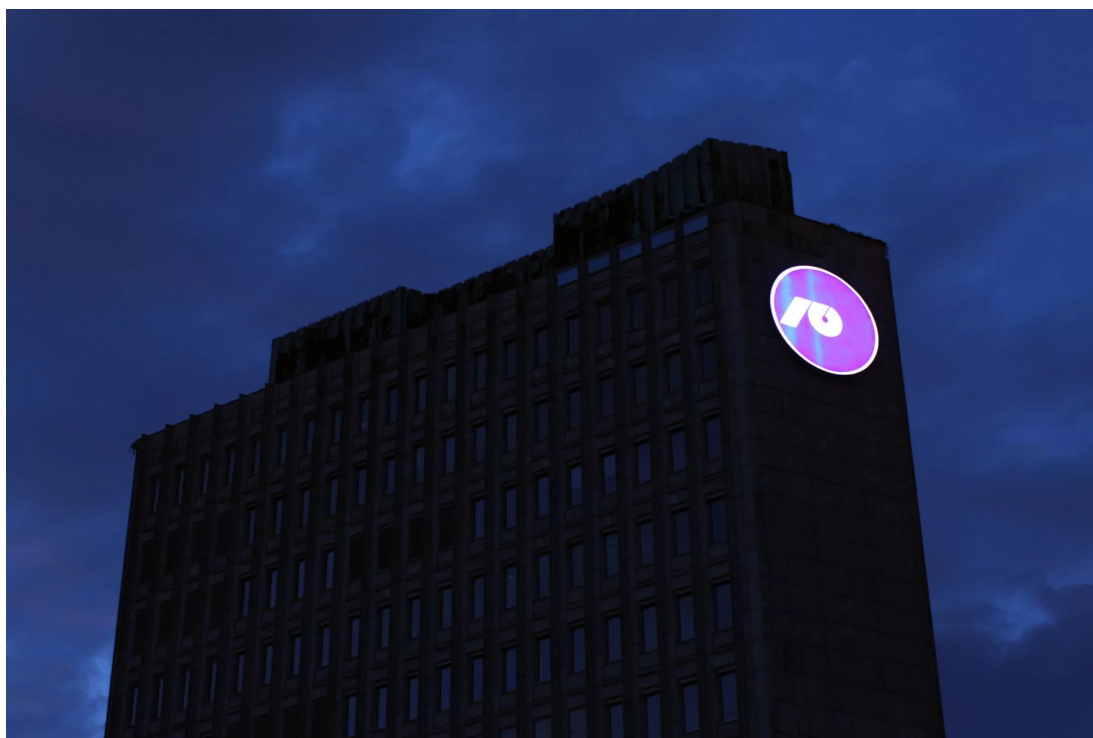
Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri

Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri je s pomočjo Evropske komisije leta 2013 naplavilo zloglasno (že omenjeno) slovensko trojko na čelu s premierko Bratuškovo. Ta je decembra 2013 sporočila, da znaša slovenska bančna luknja kar 4,778 milijarde evrov. Tako je država NLB, Novi KBM in Abanki nakazala 3,012 milijarde evrov. Poleg tega je s 445 milijoni evrov dokapitalizirala tudi Factor banko in Probanko, ki sta že bili v likvidaciji. Po diktatu Evropske komisije je slovenska trojka izbrisala več kot sto tisoč malih delničarjev Nove KBM, ki so, kako ironično, te kupili v prvi javni ponudbi delnic v Sloveniji po 27 evrov. Zradirala je tudi za 441 milijonov evrov podrejenih obvezničarjev. Glavni akterji bančne sanacije še naprej vedrijo na slovenskem političnem nebu. Jazbeca je čakala bajna služba v Enotnem odboru za reševanje bank EU ... Izdatno kapitalizirane banke pa smo kasneje prodali za drobiž, Novo KBM ameriškemu Apollu za četrto milijarde evrov. Ob tem je Apollo nedavno kupil še Abanko, a je moral zanjo plačati dvakrat več ...

Gospodarsko desetletje je zaznamovala tudi saga o prodaji Mercatorja. Potem ko sta si ga leta 2005 pod patronatom tedanjega premierja Janeza Janše želela razdeliti laški pivovarski baron Boško Šrot in Istrabenzov Igor Bavčar, je najboljši sosed zavoljo lastniško-medijskih mahinacij pričel vidno hirati. A zanj se je kar dvakrat ogrel alfa in omega Agrokorja Ivica Todorčić in si novce izposodil pri številnih bankah. Tudi ruska milijarda evrov ni mogla rešiti potaplajočega se koncerna, v katerega stečajni lupini sta še zmeraj Mercator ter usoda 20.000 zaposlenih in dobaviteljev. Ruski bankirji bodo Mercator, takoj ko bodo lahko, prodali tistemu, ki bo zanj ponudil največ, kar ne pomeni, da bo najboljši tudi za Mercator.

Zadnje desetletje bitko za preživetje bije tudi velenjsko Gorenje, ki ga je do kitajskega prevzema skoraj dve desetletji vodil Franjo Bobinac. Še pred tem ga je skušal reševati z japonskim Panasonicom, ki je dobro voljo pokazal z nakupom desetine Gorenja. Po podrobnejšem vpogledu v bilance pa so Japonci dvignili roke, in potem ko je kitajski Hisense za Gorenje plačal dvakrat višjo ceno od borzne, svoj vložek celo

potrojili. Toda tudi kitajski lastniki in menedžerji Hisenseja, ki ustvarijo 20 milijard evrov prihodkov letno, so Šaleški dolini nalili čistega vina. Potem ko so pogoltnili skoraj 150 milijonov izgube za lani in letos, so iskreno povedali, da v Gorenju nikoli ne bo več tako, kot je bilo, da bodo tudi odpuščali, predvsem v režiji, in dokler ne bodo dosegli ustrezne produktivnosti, tudi obljubljene tovarne televizorjev v Velenju še ne bo.

Temni oblaki nad slovenskim finančnim sistemom, ki so ga znova rešili - davkoplačevalci. TIT KOŠIR

Slovenija je v preteklem desetletju izgubila še največje mednarodno letališče v državi, nedavno pa tudi edinega nacionalnega letalskega prevoznika. Tako država Slovenija nima nobenega mednarodnega letališča več. Portoroško je v rokah srbskega tajkuna Miodraga Kostića, mariborsko pa po visokoletečih načrtih za zdaj še kitajskih lastnikov životari. Delno obratuje le še zato, ker država nepovratni denar za potniški terminal, ki je tako rekoč brez potnikov, raje daje za plače zaposlenim na letališču, kot da bi ga vračala Bruslju. Strmoglavljenje Adrie Airways pa razgalja celotno bedo nepremišljene razprodaje državne srebrnine. Da jo je nemški sklad brez vsakršnih izkušenj v letalstvu sploh kupil za borih sto tisoč evrov, je država v Adrio vbrizgala še dobre tri milijone evrov. Vse ostalo je zgodovina, tudi spletne strani in poslovni registri neodgovornih nemških lastnikov.

Tragedija, dečki in narava

Temne plati pa niso bile le v politiki in gospodarstvu, ampak tudi v rubrikah kronike. Ne glede na številne tragične dogodke je najbolj odmevala balonarska nesreča. Na komercialni polet

z Ljubljanskega barja proti Gorenjski je avgusta 2012 zjutraj poletel balon, ki je v košari nosil 32 ljudi. Zaradi nenadne spremembe vremena je pilot že malo pred osmo uro poskušal pristati, vendar se je košara, domnevno zaradi pojava striženja vetra pri tleh, odbila od tal, zadela v drevo in nato strmoglavila, medtem pa je skupaj s kupolo še zagorela. Ljudje na krovu, poleg pilota in kopilota še 30 potnikov, so med prevračanjem popadali iz košare ter utrpeli zlome in opekline. Štirje so umrli na mestu nesreče in dva kasneje v bolnišnični oskrbi, vsi ostali pa so bili poškodovani. Zaradi očitkov o povzročitvi splošne nevarnosti je na zatožno klop sedel pilot Miro Kolenc, sojenje se je pričelo konec novembra 2016, dve leti kasneje je bil na okrožnem sodišču oproščen na podlagi mnenja izvedenca iz tujine. A sodba še ni pravnomočna, tožilstvo se je na oprostilno sodbo pritožilo. Odmeval pa je tudi primer koroških dečkov. Štiri leta namreč mineva od družinske tragedije v Velenju, ko je Romeo Bajde v noči na 27. december umoril Lidijo Škratek.

Narava je s sušami, vetrolomi, poplavami in žledom nakazala, kaj vse nas čaka

Potem ko sta bila njuna dečka tri mesece po smrti matere nastanjena pri babici in dedku, ju je marca 2016 velenjski CSD iz vrtca odpeljal v rejniško družino, kjer sta še danes. O vprašanju skrbnikov koroških dečkov sedaj odloča sodišče. Ustavno sodišče je septembra razveljavilo sodbo mariborskega upravnega sodišča, ki je odločilo, da ne bi bilo v največjo korist, če bi dečka odraščala pri babici in dedku. Ustavni sodniki pa so njegovo sodbo razveljavili in odločili, da mora upravno sodišče glede tega vprašati še kolizijskega skrbnika, ki bdi nad pravicami otrok v posebnih primerih.

Apokaliptični prizori iz leta 2014. Železniška postaja Pivka ANDREJ PETELINŠEK

Po presoji mnogih pa je iztekajoče se desetletje v državi zaznamovala predvsem - narava. Apokaliptični prizori zaledenele države iz leta 2014 so ostali v zavesti, čeprav nekateri domači "klimatološki" politiki oporekajo ugotovitvam največjih imen v znanosti, da bomo v bližnji prihodnosti trpeli predvsem zaradi globalnega segrevanja. Narava je s sušami,

vetrolomi, številnimi poplavami, ki letno odnesejo več kakor 150 milijonov evrov, in žledom, ki je leta 2014 državo olajšal za 1,3 odstotka BDP, tudi pri nas nakazala, kaj vse nas čaka.

Prva EPK

V tem desetletju je bila največja kulturna manifestacija v državi prva slovenska evropska prestolnica kulture (EPK). Marsikdo bi oporekal že tej trditvi. V državni prestolnici ostane 70 odstotkov kulturnega proračuna, kar je precej več od budžeta, ki ga je imela EPK Maribor 2012 s partnerskimi mesti vred. Ljubljana ponuja (vsaj) toliko kulture torej ves čas. Ampak saj temu, da bi kultivirali tudi druga okolja, naj bi navsezadnje služili epekaji, ne? Zdaj šest mest in mestec, med njimi tudi partnersko mesto prve prestolnice, Ptuj, tekmuje že v novi bitki, za EPK 2025, še vedno pa se krešejo mnenja o prvem poskusu. Diskurz o EPK je bil ves čas skrajno polariziran, poziciji za in proti pa apriorni – takšni sta bili pred letom 2012 in takšni sta še danes. Zelo podobno se je Maribor vedno izrekal o "svojem" gledališkem režiserju Tomažu Pandurju, ki je, in medias res, v gledališču, umrl leta 2016.

Prav ob kulturnem prestolovanju se je želel skozi glavni vhod in nerealizirano kulturno infrastrukturo vrniti v mesto. Naj v njem počiva v miru.

Kulturniško desetletje je zaznamoval tudi Edward Clug. Posnetek je iz SNG Maribor. ANDREJ PETELINŠEK

Slovensko gledališče je bilo tudi v tej dekadi režisersko gledališče. Na domačih odrih (in nekaterih srbskih, hrvaških, črnogorskih) je kraljeval Jernej Lorenci – če je v prejšnjem

desetletju pobiral na Borštnikovem srečanju (ki se je, mimogrede, v tem desetletju precej posodobilo, internacionaliziralo in ostalo največji slovenski gledališki festival, medtem ko za Festival Maribor ne moremo uporabiti tako laskave oznake) nagrade za režijo, je bil v tem desetletju absolutni rekorder v grand prixih. Na tuje odre sta prodirala Tomi Janežič in Mateja Koležnik, ampak ker ta ekspresni pregled zahteva fokusiranje, omenimo raje mednarodne uspehe še enega "mariborskega" umetnika, koreografa Edwarda Cluga. Iztek desetletja je prinesel novo prelomno točko v njegovi fascinantni karieri – osvojil je Bolšoj. Večkrat je sodeloval z mednarodno uveljavljenimi baletnimi sestavi, še posebej s Stuttgartskim in Züriškim baletom, Peera Gynta, tako briljantnega v Mariboru, pa je postavil tudi v Dunajski državni operi.

Slovensko gledališče je bilo tudi v tej dekadi režisersko gledališče

Trije mariborski župani med 2010. in 2020. so bili pripravljene narediti vse za novo knjižnico in za novo galerijo, ampak stara knjižnica in stara galerija bosta morali v novi časovni eri bitke biti od začetka. Podporo projektoma je izreklo tudi pet ministrov in dve ministrici za kulturo, ki smo jih imeli v desetletju, v katerem je bila kultura nekaj časa brez samo svojega ministra. Za razliko od mesta je država dala za oba dolgo odlagana opravka mariborstva na stran celo nekaj denarja (pa ga je ob neresnem lokalnem partnerju potem pametno porabila drugje), četudi so desetletje zaznamovali rekordno nizki proračuni za kulturo. V vseh predvolilnih obljubah in koalicijskih zavezah je bil dvig proračuna na raven pred letom 2008, ampak tudi na pragu 2020. še nismo tam.

Narod prvakov

Kakšno desetletje! Ko smo Slovenci skakali, brcali, metali, veslali, plezali, gonili, vijugali ... kot še nikoli. Pa smo že ničkolikokrat sklenili, da bo čudežev žal konec. Ker tako kot radi gradimo stadione, tudi v športni politiki marsikaj počnemo na pol. Ker dvomilijonskemu narodu pač mora

zmanjkati nabora asov, ki rinejo v vrhove. Toda iztekajoča se dekada nam je dala tri zlate olimpijke, Urško Žolnir, Tino Maze, Tino Trstenjak. Največ doslej. In seznam svetovnih prvakov je predolg, da bi si ga drznili začeti.

Da nam šport sloni na fanatikih, samosvojih individualistih, da se prava športna moč države meri z ekipnimi panogami, so gruntali skeptiki. Potem pa smo v tem desetletju z Goranom Dragičem in Luko Dončičem postali evropski prvaki v košarki! V nogometu, svetovnem športu št. 1, smo bili z Matjažem Kekom vsaj na začetku dekade na SP, če že zdaj spet lovimo zalet, da iz kleti odmarširamo na veliko tekmovanje. NK Maribor je dvema ligama prvakov pridal še tri evropske lige, da se je v Ljudskem vrtu pol desetletja vrhunski fuzbal igral do decembra. V rokometu smo bili bronasti na SP 2017. In v odbojki, pojmu globalnosti, ko pa ima njena mednarodna zveza 221 članic, deset več od nogometne Fife in 28 več od Združenih narodov, smo bili dvakrat finalisti evropskega prvenstva.

Edina fotografija, ki ne potrebuje komentarja. Turčija. Finale. Eurobasket. 2017 REUTERS

"Kdor ne skače, ni Sloven'c!" družno vpijemo v svetovnih arenah. Potem pride december, ko je treba za športnika leta nehvaležno izbrati le enega najboljšega. In se radi skregamo, kaj je več, posamična ali timska trofeja, medalja v športu, ki se ga "resno gre šest držav", ali četrto mesto v športu, ki ga žgejo od Ria do Moskve. A če podvige izmerimo z najbrž najbolj merodajnim metrom, olimpijsko medaljo, je za slovenskim športom dekada, v kateri je šlo le še navzgor: 21 medalj smo

pobrali na petih OI, prej v dveh desetletjih, na desetih OI, dve manj. In še politika nam je šla od rok, organizirali smo evropska prvenstva v košarki, odbojki, futsalu, imeli EP mladih nogometašev in na vrh nogometnih seniorjev, vplivnežev Uefe, postavili Aleksandra Čeferina.

Odkar so lani hokejisti z "nič evrov" vložka šli drugič zapored na OI, je tolmačenje naših športnih čudežev postalo nesmiselno. Saj jih je skušal pojasniti Andrea Massi, ko je v kolumni za Večer zapisal, da je kot profesor telesne vzgoje čez mejo, iz Gorice, z zavistjo opazoval motoriko slovenskih otrok. A bolj ko je bleдел efekt socialistične fiskulture, bolj smo ga spreminjali v čisto naš "kdor se doma skozi kaos prebije, mu na svetu ni para" slog. Že res, da je seznam olimpijskih junakov te dekade hkrati seznam mladih športnih upokojencev: Petra Majdič s hollywoodsko zgodbo iz Vancouvra in Tina Maze s podvigom desetletja, dvakrat zlata v Sočiju, ki je bil z osmimi medaljami največja slovenska olimpijska zgodba doslej, pa Urška Žolnir, Primož Kozmus, Iztok Čop in Luka Špik ... A slovenskemu športu vedno

ostaneta dve stalnici: Rajmond Debevec in zmota, da se v prihodnjem desetletju proizvodnja šampionov prav zares ustavi. Boste videli leta 2029.

2010-2019 v Sloveniji: Naše izgubljeno desetletje

Andrej Petelinšek Desetletje so zaznamovali največji državljski protesti po osamosvojitvi. Na fotografiji je prizor s tretje mariborske vstaje na Trgu svobode.

■ V soboto

Nestabilen politični prostor, protesti, novi obrazi, tektonski premiki v gospodarstvu, arbitražna saga, populizem, naravne katastrofe in - sijajne zgodbe.

Zdi se, kot da je za nami izgubljeno desetletje, a ne na vseh področjih. Če bi žaromete usmerili samo na športno področje, bi dobili povsem drugačno sliko od tiste, ki je bila stalnica na političnem področju. Zadnja vlada, denimo, ki je svoj mandat zaključila redno, je bila prva vlada Janeza Janše leta 2008. Od takrat naprej nobeni ni uspelo pripeljati svojega mandata do konca. In precejšnje vprašanje je, ali bo to uspelo tudi vladi Marjana Šarca, ki je povrh vsega prva manjšinska vlada. Po času debelih krav, ki se je zaključil s prvim mandatom Janševe vlade, je nastopilo krizno obdobje, ki ga je vlada Boruta Pahorja podcenila, vsekakor pa je prepozno reagirala s protikriznimi ukrepi. Kot rešitelj je Pahorja po tem, ko se je izkazalo, da zmagovalec volitev leta 2011 Zoran Jankovič ne zna šteti, zamenjal Janez Janša. Njegovo drugo vlado si bomo zapolnili predvsem po zloglasnem ZUJF-u, ki je breme protikriznih ukrepov naprtil predvsem uslužbencem javnega sektorja in najranljivejšim socialnim kategorijam v družbi. Drugo Janševo vlado je posledično odneslo ulično nezadovoljstvo državljanov, izraženo v seriji vseslovenskih ljudskih vstaj, ki jih je podžgalo poročilo KPK, ki jo je takrat vodil kasnejši pravosodni minister Zoran Klemenčič, o premoženjskem stanju Janše in Jankoviča.

Fenomen novih obrazov je hitro pokvarljivo blago

Za Janšo je prišel premierski trenutek Alenke Bratušek, ki trdi, da je skupaj s takratnim finančnim ministrom Urošem Čuferjem in guvernerjem Banke Slovenije Boštjanom Jazbecem, tako imenovano slovensko trojko, Slovenijo rešila pred evropsko trojko in bankrotom. V že bolj finančno stabiliziranih časih je slovenske volivce leta 2014 z rekordno zmago prepričal Miro Cerar, najuspešnejši novi obraz slovenske politike. A ker je fenomen novih obrazov ob vedno bolj šibkih ter vsebinsko in ideološko izvotljenih političnih strankah hitro pokvarljivo blago, je Cerarja lani zamenjal Marjan Šarec, ki je na parlamentarnih volitvah unovčil kapital s predsedniških volitev, ko je skoraj premagal Boruta Pahorja, politika, ki je najbolj zaznamoval minulo politično desetletje v Sloveniji.

Državljski protesti

"Tukaj nisem zaradi sebe, sem stara. Tukaj sem zaradi svojih vnukov, ki ne smejo živeti v korumpirani državi," je na tretji mariborski vstaji dejala upokojena bančna uslužbenka. Vstaje so postale zbledele spomin, upokojenki se želje niso izpolnile, saj sprememb ni bilo, še posebno v Mariboru, žarišču upora proti pokvarjeni politiki, ne. Mariborčani so sicer odstavili župana

Franca Kanglerja, ki je dobil metodološko podobnega naslednika - Andreja Fištravca. Ne glede na to pa je Maribor sprožil val protestov po državi. Oblast pod vodstvom Janeza Janše se je odzvala avtoritarno: če nas boste poskušali odstaviti, boste goptali solzivec, po vas bo padalo s gumijevkami, preletavali vas bodo helikopterji, uporabili bomo vodni top ... Vse to se je dogajalo, ker je bil strah politike, ko je začelo vreti v Mariboru in je postalo jasno, da lahko nezadovoljni državljani odstavijo politike, neizmeren. Kdo bo naslednji? Zastraševalni manever takratne politike je bil sicer deloma uspešen; največja državljanska pomlad po tisti s konca osemdesetih let in začetka devetdesetih se je kmalu, po padcu Kanglerja in potem, ko je poročilo KPK odneslo premiera Janšo, izpela. Vstajniškim gibanjem je na koncu zmanjkalo poguma, da bi k odstopu odločno pozvali ljubljanskega župana Zorana Jankovića. Večjih protestov po letu 2013 ni bilo več. To obdobje je zaznamovala tudi politična zloraba državnih organov, predvsem policije, zoper državljane in "prepoved" preiskave, kdo stoji v ozadju diskreditacije vstaj in kdo so razbijaške skupine, ki so z grobimi napadi na policiste sabotirale mirne državljanske proteste. Policisti so neuradno pojasnjevali, da je bila v resnici napadena policija, saj so bili nasilneži, večinoma je šlo za pripadnike desnih ekstremističnih skupin, posredno povezani s takratno oblastjo, dobro pripravljeni na spopad z njo.

Arbitražna saga

Brez dvoma je desetletje zaznamovala tudi najbolj odmevna saga. Pred dobrim mesecem dni je Borut Pahor praznoval deset let od svojega zdaj že antološkega vzklika 'Kako fantastičen dan!', ki mu je ušel na dan podpisa arbitražnega sporazuma, novembra leta 2009 v Stockholmu. Kako razcepljena je slovenska politična javnost okoli arbitraže, je pokazal že referendum o arbitražnem sporazumu, ki ga je Pahorjeva vlada leta 2010 za las dobila. V nadaljevanju je stekel arbitražni postopek pred ad hoc arbitražnim sodiščem v Haagu, v katerega pa je Hrvaška, ki ji je arbitražni sporazum omogočil vstop v EU, šla s figo v žepu. Politično-obveščevalsko-medijska sprega je ves mrzlično iskala način, kako bi lahko Hrvaška izstopila iz sporazuma in postopka. Nebeško darilo je hrvaški strani ponudila kar Slovenija, saj sta slovenska agentka Simona Drenik in arbitražni sodnik iz Slovenije Jernej Sekolec prijateljsko kramljala kar po nezaščiteni telefonski liniji. Dobro izurjeni in tehnično opremljeni hrvaški obveščevalni službi SOA tako ni bila nobena težava prestreči in posneti nedovoljeno komunikacijo, hrvaški politični vrh pa je nekaj mesecev kasneje posnetke s pridom uporabil, potem ko so bili lansirani v procerkvenem in prohadezejevskem mediju, da bi prikrili prstne odtise državnih agencij. Hrvaška je izstopila iz arbitražnega postopka z izgovorom, da je arbitraža kompromitirana, sabor pa je politično enoglasno potrdil odločitev vlade, da sta nad to odločitvijo samo še modro nebo in bog. A nad Hrvaško ni samo bog, predvsem je nad njo mednarodno pravo.

Andrej Petelinšek Savudrija, Hrvaška. Piranski zaliv

Arbitražno sodišče je v vmesni sodbi povedalo, da kršitev, ki sta si jo privoščila Sekolec in Drenikova, ni bila tako huda, da ne bi nadaljevalo delo, in pred dvema letoma in pol sprejelo tudi končne razsodbe o poteku meje med državama. Ker Hrvaška zavrača njeno implementacijo, je Slovenija sprožila tožbo pred Sodiščem EU v Luksemburgu, kjer toži Hrvaško zaradi kršenja evropskega prava. Slovenija ob tožbi bridko spoznava, da je vladavina prava v EU skoraj mrtva črka na papirju, kar je demonstrirala Evropska komisija pod vodstvom Jean-Clauda Junckerja, ki se je zaradi hrvaškega strankarskega lobiranja po evropski ljudski liniji postavil odkrito na hrvaško stran. Še bolj šokantno s pravnega vidika pa je bilo nedavno mnenje pravobranilca Sodišča EU, ki je prisluhnil zgolj hrvaškim (političnim) argumentom, slovenske (mednarodnopravne) pa je ignoriral. A največjo oviro na poti implementacije arbitražnega sporazuma predstavlja kar slovenska politika sama, ki je pri tem vprašanju močno razcepljena, stališča EPP-opozicije pa so nevarno blizu hrvaškim stališčem, da je arbitraža mrtva, državi pa bi se zato morali vrniti k bilateralnemu reševanju mejnega spora. Vsi alarmi pa bi morali goreti potem, ko je direktor Sove Rajko Kozmelj javno spregovoril o tem, da se hrvaška stran lahko zanese na petokolonaše v Sloveniji, ki Hrvaški pomagajo rušiti arbitražno razsodbo.

Kako smo prišli do varde

Za razliko od nekaterih postsocialističnih držav, predvsem Poljske in Madžarske, desničarskemu nacionalističnemu populizmu v Sloveniji ni uspel prodor na oblast. Najhujši so bili pritiski in napadi omenjenih političnih sil v času begunske krize v zimi 2015/16, ko je Slovenijo organizirano prečkalo več kot pol milijona beguncev. Bivši premier Miro Cerar, čigar vlada je na južno mejo s Hrvaško postavila skoraj 200 kilometrov rezilne žice, ki naj bi nebranjena

zaustavljala migrante, se je pohvalil, da je EU na pobudo Slovenije uradno zaprla balkansko migrantsko pot. Pot, na kateri vladajo organizirane tihotapske tolpe, ki izkoriščajo mizerijo beguncev in stisko migrantov, neuradno še vedno deluje, število nezakonitih prehodov slovenske južne meje, ki odslkava nesposobnost varovanja schengenskih mej s strani Hrvaške, pa se v zadnjem obdobju povečuje.

Andrej Petelinšek Begunsko krizo so tudi v Sloveniji izkoristile desne populistične sile za sejanje sovraštva, strahu in predsodkov. Prizor je iz Šentilja.

Za razliko od Bosne in Hercegovine Slovenija ni postala begunski žep, kar je kot realno možnost ves čas nakazoval, mestoma pa z njim tudi strašil del politike, ki je želel politično kapitalizirati antimigrantsko razpoloženje v državi, za katero pa se je večkrat izkazalo, ne nazadnje tudi na lanskih parlamentarnih in letošnjih evropskih volitvah, da še zdaleč ni prevladujoče. Vseeno pa je tovrstna šovinistična in desna populistična politika – medijsko dobro ozvočena, ki jo materialno podpira tudi madžarski predsednik vlade Viktor Orban – botrovala zavržnim fenomenom varde ali vaških straž, kar kaže, da Slovenija ni imuna za regresivne politične pojave, za katere se je zdelo, da je civilizirana zgodovina že opravila z njimi.

(Raz)prodaja državne srebrnine

Zadnje gospodarsko desetletje so najprej zaznamovali propadli gradbeni baroni: zloglasni SCT-jev Ivan Zidar, Vegradova velenjska baronica Hilda Tovšak, Primorjev Dušan Črnigoj in Marjan Pinter iz mariborskega Konstruktorja ... Vsi so greli sodne klopi, nekateri med njimi tudi zaporniške celice. Vsa gradbena podjetja skupaj so leta 2008 imela za tri milijarde evrov in pol poslov in so zaposlovala 60 tisoč ljudi, medtem ko jih je bilo leta 2013 le še dobrih 30 tisoč.

Večina tistih, ki so **gradbeništvo** zavozili, pa si je poiskala dobro plačane službe pri tuji konkurenci. Desetletje je trajalo, da se je slovensko **gradbeništvo** pobralo.

Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri

Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri je s pomočjo Evropske komisije leta 2013 naplavilo zloglasno (že omenjeno) slovensko trojko na čelu s premierko Bratuškovo. Ta je decembra 2013 sporočila, da znaša slovenska bančna luknja kar 4,778 milijarde evrov. Tako je država NLB, Novi KBM in Abanki nakazala 3,012 milijarde evrov. Poleg tega je s 445 milijoni evrov dokapitalizirala tudi Factor banko in Probanko, ki sta že bili v likvidaciji. Po diktatu Evropske komisije je slovenska trojka izbrisala več kot sto tisoč malih delničarjev Nove KBM, ki so, kako ironično, te kupili v prvi javni ponudbi delnic v Sloveniji po 27 evrov. Zradirala je tudi za 441 milijonov evrov podrejenih obvezničarjev. Glavni akterji bančne sanacije še naprej vedrijo na slovenskem političnem nebu. Jazbeca je čakala bajna služba v Enotnem odboru za reševanje bank EU ... Izdatno kapitalizirane banke pa smo kasneje prodali za drobiž, Novo KBM ameriškemu Apollu za četrto milijarde evrov. Ob tem je Apollo nedavno kupil še Abanko, a je moral zanjo plačati dvakrat več ...

Gospodarsko desetletje je zaznamovala tudi saga o prodaji Mercatorja. Potem ko sta si ga leta 2005 pod patronatom tedanjega premierja Janeza Janše želela razdeliti laški pivovarski baron Boško Šrot in Istrabenzov Igor Bavčar, je najboljši sosed zavoljo lastniško-medijskih mahinacij pričel vidno hirati. A zanj se je kar dvakrat ogrel alfa in omega Agrokorja Ivica Todoric in si novce izposodil pri številnih bankah. Tudi ruska milijarda evrov ni mogla rešiti potapljaljočega se koncerna, v katerega stečajni lupini sta še zmeraj Mercator ter usoda 20.000 zaposlenih in dobaviteljev. Ruski bankirji bodo Mercator, takoj ko bodo lahko, prodali tistemu, ki bo zanj ponudil največ, kar ne pomeni, da bo najboljši tudi za Mercator.

Zadnje desetletje bitko za preživetje bije tudi velenjsko Gorenje, ki ga je do kitajskega prevzema skoraj dve desetletji vodil Franjo Bobinac. Še pred tem ga je skušal reševati z japonskim Panasonicom, ki je dobro voljo pokazal z nakupom desetine Gorenja. Po podrobnejšem vpogledu v bilance pa so Japonci dvignili roke, in potem ko je kitajski Hisense za Gorenje plačal dvakrat višjo ceno od borzne, svoj vložek celo potrojili. Toda tudi kitajski lastniki in menedžerji Hisenseja, ki ustvarijo 20 milijard evrov prihodkov letno, so Šaleški dolini nalili čistega vina. Potem ko so pogoltnili skoraj 150 milijonov izgube za lani in letos, so iskreno povedali, da v Gorenju nikoli ne bo več tako, kot je bilo, da bodo tudi odpuščali, predvsem v režiji, in dokler ne bodo dosegli ustrezne produktivnosti, tudi obljubljeni tovarne televizorjev v Velenju še ne bo.

Tit Košir Temni oblaki nad slovenskim finančnim sistemom, ki so ga znova rešili - davkoplachevalci.

Slovenija je v preteklem desetletju izgubila še največje mednarodno letališče v državi, nedavno pa tudi edinega nacionalnega letalskega prevoznika. Tako država Slovenija nima nobenega mednarodnega letališča več. Portoroško je v rokah srbskega tajkuna Miodraga Kostića, mariborsko pa po visokoletečih načrtih za zdaj še kitajskih lastnikov životari. Delno obratuje le še zato, ker država nepovratni denar za potniški terminal, ki je tako rekoč brez potnikov, raje daje za plače zaposlenim na letališču, kot da bi ga vračala Bruslju. Strmoglavljenje Adrie Airways pa razgalja celotno bedo nepremišljene razprodaje državne srebrnine. Da jo je nemški sklad brez vsakršnih izkušenj v letalstvu sploh kupil za borih sto tisoč evrov, je država v Adrio vbrizgala še dobre tri milijone evrov. Vse ostalo je zgodovina, tudi spletne strani in poslovni registri neodgovornih nemških lastnikov.

Tragedija, dečki in narava

Temne plati pa niso bile le v politiki in gospodarstvu, ampak tudi v rubrikah kronike. Ne glede na številne tragične dogodke je najbolj odmevala balonarska nesreča. Na komercialni polet z Ljubljanskega barja proti Gorenjski je avgusta 2012 zjutraj poletel balon, ki je v košari nosil 32 ljudi. Zaradi nenadne spremembe vremena je pilot že malo pred osmo uro poskušal pristati, vendar se je košara, domnevno zaradi pojava striženja vetra pri tleh, odbila od tal, zadela v drevo in nato strmoglavila, medtem pa je skupaj s kupolo še zagorela. Ljudje na krovu, poleg pilota in kopilota še 30 potnikov, so med prevračanjem popadali iz košare ter utrpeli zlome in opekline. Štirje so umrli na mestu nesreče in dva kasneje v bolnišnični oskrbi, vsi ostali pa so bili poškodovani. Zaradi očitkov o povzročitvi splošne nevarnosti je na zatožno klop sedel pilot Miro Kolenc, sojenje se je pričelo konec novembra 2016, dve leti kasneje je bil na okrožnem sodišču

oproščen na podlagi mnenja izvedenca iz tujine. A sodba še ni pravnomočna, tožilstvo se je na oprostilno sodbo pritožilo. Odmeval pa je tudi primer koroških dečkov. Štiri leta namreč mineva od družinske tragedije v Velenju, ko je Romeo Bajde v noči na 27. december umoril Lidijo Škratek.

Narava je s sušami, vetrolomi, poplavami in žledom nakazala, kaj vse nas čaka

Potem ko sta bila njuna dečka tri mesece po smrti matere nastanjena pri babici in dedku, ju je marca 2016 velenjski CSD iz vrtca odpeljal v rejniško družino, kjer sta še danes. O vprašanju skrbnikov koroških dečkov sedaj odloča sodišče. Ustavno sodišče je septembra razveljavilo sodbo mariborskega upravnega sodišča, ki je odločilo, da ne bi bilo v največjo korist, če bi dečka odraščala pri babici in dedku. Ustavni sodniki pa so njegovo sodbo razveljavili in odločili, da mora upravno sodišče glede tega vprašati še kolizijskega skrbnika, ki bdi nad pravicami otrok v posebnih primerih.

Andrej Petelinšek Apokaliptični prizori iz leta 2014. Železniška postaja Pivka

Po presoji mnogih pa je iztekajoče se desetletje v državi zaznamovala predvsem - narava. Apokaliptični prizori zaledenele države iz leta 2014 so ostali v zavesti, čeprav nekateri domači "klimatološki" politiki oporekajo ugotovitvam največjih imen v znanosti, da bomo v bližnji prihodnosti trpeli predvsem zaradi globalnega segrevanja. Narava je s sušami, vetrolomi, številnimi poplavami, ki letno odnesejo več kakor 150 milijonov evrov, in žledom, ki je leta 2014 državo olajšal za 1,3 odstotka BDP, tudi pri nas nakazala, kaj vse nas čaka.

Prva EPK

V tem desetletju je bila največja kulturna manifestacija v državi prva slovenska evropska prestolnica kulture (EPK). Marsikdo bi oporekal že tej trditvi. V državni prestolnici ostane 70 odstotkov kulturnega proračuna, kar je precej več od budžeta, ki ga je imela EPK Maribor 2012 s partnerskimi mesti vred. Ljubljana ponuja (vsaj) toliko kulture torej ves čas. Ampak saj temu, da bi kultivirali tudi druga okolja, naj bi navsezadnje služili epekaji, ne? Zdaj šest mest in mestec, med njimi tudi partnersko mesto prve prestolnice, Ptuj, tekmuje že v novi bitki, za EPK 2025, še vedno pa se krešejo mnenja o prvem poskusu. Diskurz o EPK je bil ves čas skrajno polariziran, poziciji za in proti pa apriorni – takšni sta bili pred letom 2012 in takšni sta še danes. Zelo podobno se je Maribor vedno izrekal o "svojem" gledališkem režiserju Tomažu Pandurju, ki je, in medias res, v gledališču, umrl leta 2016. Prav ob kulturnem prestolovanju se je želel skozi glavni vhod in nerealizirano kulturno infrastrukturo vrniti v mesto. Naj v njem počiva v miru.

Andrej Petelinšek Kulturniško desetletje je zaznamoval tudi Edward Clug. Posnetek je iz SNG Maribor.

Slovensko gledališče je bilo tudi v tej dekadi režisersko gledališče. Na domačih odrih (in nekaterih srbskih, hrvaških, črnogorskih) je kraljeval Jernej Lorenci – če je v prejšnjem desetletju pobiral na Borštnikovem srečanju (ki se je, mimogrede, v tem desetletju precej posodobilo, internacionaliziralo in ostalo največji slovenski gledališki festival, medtem ko za Festival Maribor ne moremo uporabiti tako laskave oznake) nagrade za režijo, je bil v tem desetletju absolutni rekorder v grand prixih. Na tuje odre sta prodirala Tomi Janežič in Mateja Kolečnik, ampak ker ta ekspresni pregled zahteva fokusiranje, omenimo raje mednarodne uspehe še enega "mariborskega" umetnika, koreografa Edwarda Cluga. Iztek desetletja je prinesel novo prelomno točko v njegovi fascinanti karieri – osvojil je Bolšoj. Večkrat je

sodeloval z mednarodno uveljavljenimi baletnimi sestavi, še posebej s Stuttgartskim in Zürškim baletom, Peera Gynta, tako briljantnega v Mariboru, pa je postavil tudi v Dunajski državni operi.

Slovensko gledališče je bilo tudi v tej dekadi režisersko gledališče

Trije mariborski župani med 2010. in 2020. so bili pripravljene narediti vse za novo knjižnico in za novo galerijo, ampak stara knjižnica in stara galerija bosta morali v novi časovni eri bitke biti od začetka. Podpora projektoma je izreklo tudi pet ministrov in dve ministrici za kulturo, ki smo jih imeli v desetletju, v katerem je bila kultura nekaj časa brez samo svojega ministra. Za razliko od mesta je država dala za oba dolgo odlagana opravka mariborstva na stran celo nekaj denarja (pa ga je ob neresnem lokalnem partnerju potem pametno porabila drugje), četudi so desetletje zaznamovali rekordno nizki proračuni za kulturo. V vseh predvolilnih obljubah in koalicijskih zavezah je bil dvig proračuna na raven pred letom 2008, ampak tudi na pragu 2020. še nismo tam.

Narod prvakov

Kakšno desetletje! Ko smo Slovenci skakali, brcali, metali, veslali, plezali, gonili, vijugali ... kot še nikoli. Pa smo že ničkolikokrat sklenili, da bo čudežev žal konec. Ker tako kot radi gradimo stadione, tudi v športni politiki marsikaj počnemo na pol. Ker dvomilijonskemu narodu pač mora zmanjkati nabora asov, ki rinejo v vrhove. Toda iztekajoča se dekada nam je dala tri zlate olimpijke, Urško Žolnir, Tino Maze, Tino Trstenjak. Največ doslej. In seznam svetovnih prvakov je predolg, da bi si ga drznili začeti.

Da nam šport sloni na fanatikih, samosvojih individualistih, da se prava športna moč države meri z ekipnimi panogami, so gruntali skeptiki. Potem pa smo v tem desetletju z Goranom Dragičem in Luko Dončičem postali evropski prvaki v košarki! V nogometu, svetovnem športu št. 1, smo bili z Matjažem Kekom vsaj na začetku dekade na SP, če že zdaj spet lovimo zalet, da iz kleti odmarširamo na veliko tekmovanje. NK Maribor je dvema ligama prvakov pridal še tri evropske lige, da se je v Ljudskem vrtu pol desetletja vrhunski fuzbal igral do decembra. V rokometu smo bili bronasti na SP 2017. In v odbojki, pojmu globalnosti, ko pa ima njena mednarodna zveza 221 članic, deset več od nogometne Fife in 28 več od Združenih narodov, smo bili dvakrat finalisti evropskega prvenstva.

Reuters Edina fotografija, ki ne potrebuje komentarja. Turčija. Finale. Eurobasket. 2017

"Kdor ne skače, ni Sloven'c!" družno vpijemo v svetovnih arenah. Potem pride december, ko je treba za športnika leta nevhvaležno izbrati le enega najboljšega. In se radi skregamo, kaj je več, posamična ali timska trofeja, medalja v športu, ki se ga "resno gre šest držav", ali četrto mesto v športu, ki ga žgejo od Ria do Moskve. A če podvige izmerimo z najbrž najbolj merodajnim metrom, olimpijsko medaljo, je za slovenskim športom dekada, v kateri je šlo le še navzgor: 21 medalj smo pobrali na petih OI, prej v dveh desetletjih, na desetih OI, dve manj. In še politika nam je šla od rok, organizirali smo evropska prvenstva v košarki, odbojki, futsalu, imeli EP mladih nogometašev in na vrh nogometnih seniorjev, vplivnežev Uefe, postavili Aleksandra Čeferina.

Odkar so lani hokejisti z "nič evrov" vložka šli drugič zapored na OI, je tolmačenje naših športnih čudežev postalo nesmiselno. Saj jih je skušal pojasniti Andrea Massi, ko je v kolumni za Večer zapisal, da je kot profesor telesne vzgoje čez mejo, iz Gorice, z zavistjo opazoval motoriko slovenskih otrok. A bolj ko je bledelelo efekt socialistične fiskulture, bolj smo ga spreminjali v čisto naš "kdor se doma skozi kaos prebije, mu na svetu ni para" slog. Že res, da je seznam olimpijskih junakov te dekade hkrati seznam mladih športnih upokoјencev: Petra Majdič s hollywoodsko zgodbo iz Vancouvra in Tina Maze s podvigom desetletja, dvakrat zlata v Sočiju, ki je bil z osmimi medaljami največja slovenska olimpijska zgodba doslej, pa Urška Žolnir, Primož Kozmus, Iztok Čop in Luka Špič ... A slovenskemu športu vedno ostaneta dve stalnici: Rajmond Debevec in zmota, da se v prihodnjem desetletju proizvodnja šampionov prav zares ustavi. Boste videli leta 2029.